

- E.Á.: Hol hallotta, hírcsúban hallotta ezt a "Jézus velem a szent keresztfa tövében" ?
 Nő: Ittünk szokott az a kódás imádkozni valamikor...
- E.Á.: Hogy látta azt, nem tudja?
 : A má regen vót, még mikor...
- E.Á.: A régi hírcsúban ?
 : Nem, szokott az utcán énekelni, aztán akkor a hátára akasztotta, meg elű is a tanítványát, aztán mordíták ki neki az utcán, ki kenyeret, ki lisztet, ki ezt, ki azt.
- E.Á.: Ilyen istoriás vót?
 : Nem, ilyen szegény, ilyen paraszt ember vót, nem vót neki senkije se, aztán akkor... na majd ezket az imádságot e tudom mondani.

Imádság

..... Jézus a zsidók királya
 Te vagy mindenek királya Krisztus
 Légy oltalmam az én ellenségeim ellen

.....
 Ezekkel a szent szókkal kérlek
 Ó Jézusom ónizz meg minden gonosztól
 De keserves küszködéstől mentes meg,
 Minden gonosztól, menyhőtől, drovától, tüztől, háborútól
 Te pedig Szent János, ki az Úr Jézus Krisztust
 Keresztelted a Jordán vizében
 Légy oltalmam, hogy meggyőzhessem a gonoszt
 Az Atya, Fiú és Szentlelek által
 Amen

Ez egy imádság.

- E.Á.: És azt tettsük tudni, hogy "Én lefekszem én ágyamban..." ?

Imádság

Én lefekszek kis ágyamban
 Minden testi koporsómban
 Három aaggal fejem fölött
 Egik énrám vigyáz
 Mámik a szememet bezárja

Harmadik a bekövet szija

Hátsó:

Imádság

Ó édes örangyalkám
Szépen kérlek, segízz nekem
Légy vezelem hogy még élek
Hiúdig jó és jómóbor legyenek
Holtom után szess be
Az Istenhez menjek te.

Akkor megint "Most segíts meg Mária" - azt is lehet?

E. A.: Azt tudom, hanem azt tetted tudni - e hogy "Fehér róza Mária"?

: Tudom azt is!

E. A.: No, tessék!

Fehér róza Mária

Kejj fel szép Szűz Mária

Megfogták a szent fiadat

Dárdával dárdazzák

Koróddal koródozzák

Egy csepp vér lecsöppenik

Az angyalok felszedik

Aran tányérték teszik

Krisztus élte ritkik

Krisztus unuka azt mondja

Aki ezt az imádságot

Lefektette, felkeltette elmondja

Meggyithatik előtte a Henyortság ajtaja. Amen!

E. A.: No most akkor azt tessék mondani tovább, amit az előbb...

Ó Jézus Krisztus

Mi kéneked séged nagy Isten

Halkabztlan Isten

Ó szent Isten

Könyönülj rajtunk

És az egész emberi nemzetségen
 Tisztíts meg minden bűneinktől
 A te szentséges, szent szemed által
 Most és halálunk utolsó óráján
 Amen!

Ez egy másik:

Imádság.

Kégyes Jézusom a te szent elhagyhatatlansod kedvéért
 Minket soha el ne hagysz, legkeresőbb halálunk utolsó óráján
 Amen

Ez megen egy kis rövid ima, ezt mind sokan imédkozni.

E. A.: Ezt a mamámu tanította meg, hogy kitől?

: Anyámban, meg még a mamámban is, meg volt egy nagymamám, az is
 ilyen édeskes asszony volt, azóta akkor ottan hoztam ezeket a sok éneket
 akkor abban tanítam

Nő énekek:

1.) **Három árván**

A mohácsi temetőbe
 Három árva sétál benne
 Három árva sétál benne
 Édesanyjuk nyugszik benne
 Kezji fel anyám, édesanyám
 Leszakadt a testi ruhám
 Nem kelhetek fel hozzátok
 Mer a föld gőmjébe vagyok

(Dallam, szöveg, kottam.)

Jajj róta. Van tiétek mostohátok
 Aki gondot visel rótok
 Fejéteket megfésüli
 Hátatokat tértelgeti
 Mikor az éltet beveszi
 A három árva kitöki
 Három árva körülkérte
 Mostohájuk utka nézve

Cyrene testvér a pajzsa
 Bontjuk egymás vállára
 Ugy sirassuk jó anyáinkat
 A felnevelő dajkáinkat.

: Haj Istennem, milyen régen vót ez má!

E. Á.: Hogy van? - Kocsis - kocsis..

: Kocsis, kocsis - nevet...

E. Á.: Na tessék csak!

Nő: Gyermekjáték.

Kocsis, kocsis koldvaszöngy
 Győre megy a koldvaszöngy
 Szél fújja palutlikáját,
 Harmat lép a szoknyáját
 Kukkukku!

E. Á.: És erre úgy körbejártok?

: Körbe, körbe, - Ugy körbe állunk, - a gyerekek, aztán akkor.

Gyermekjáték

Bujji, bujji zölden
 Zöld levelesen
 Nyitra van az aranykapu
 Csak bujjatok rajta
 Nyisd ki anyád kapudat
 Hadd keressen váradat
 Liliomszál.

: Akkor mindig egy betűt...

: Szita - nita péntek
 Szeretem cütörtök
 Zab szerda

: Azt nem tudom. - Nem tudok föffet!

Gyermekjáték - kiszámoló

Egy, kettő, három, négy
 Kopasz barát hozza még
 Pápa-ra dokkuját
 Debrecenbe pipát
 Gyere vitra, ne menj el
 Kapsz egy macskát gestenyét
 Vég rajta farkját
 Fújd a kis kutya liktyát.

E. A.: Jó!

- Vágás -

Gyermekjáték:

: Csip - cip - csoka vakvarjúcska
 Jó volt-e a kisfiúcska?
 Ha jó volt a kisfiúcska
 Ne cipd meg őt vakvarjúcska

E. A.: Na mondja, "Keresztet ..."

Imádság:

Keresztet vettek magamra
 Öt újjammal
 Szent Mihály arkangyallal
 Tizenöt karangyallal
 Ötven angyal, száz szentekkel
 Jézus Mária szent nevével
 Szent Benedek erejével
 Szent Benedek szent keresztje
 Fogva tartja én a gyamat
 Egész házi családomat
 Hozzám ne férhesen
 Semmiféle gonosz, Amen!

E. A.: Ez egy ilyen elkábitó rima volt?

: Ez egy keresztelés. Hát ugye erre..., minden este eztet én em...

- E. A: És napközbe is csinálták, vagy csak este?
: Este, mikor lefekszek
- E. A: Ezt is a nagymama tanulta?
: Ezt is attól a nagymamától, aki... -mer attól sokat tanultam-, Tereza négy-nyéti.
Lijon mondiam?
- E. A: Ahogy a keresztrefel, az alatt történt?
: Igen. Igen, így.
: (Az előbbi irádságot megismétli!)
- : Mindig gondoltam, hogy még a Mariskát erre megkértem, mer ez igen szép.
- E. A: Addig tartja ezt a keresztrefelst lassan, amíg az ima emlék.
: De ugye illyet nem igen lehet....
- Válasz-

Szálláskeresés.

Nd énekel:

2.) **A szállástkerő szent család útra indultak** (Dallam, szöveg, kottam.)

Kopogtatunk mihozzánk is, a mi házuinkba

Ó nyissuk ki sziveinket

Örömmel várjuk mi őket

Ó jöjjetek, ó jöjjetek

Mária, József

Készen van már a helyetek

Mária, József

Örömmel elhívittük

Mária, József

Fogadjátok szolgálatunk

E csekély kis fáradságunk

Magunkat nektek ajánljuk

Mária, József.

: Ez most hogy volt, amikor ezt az első versszakot elénektük mielőtt kimentünk a házba, s amikor má megadták a helyet utolma énektük ezt, hogy "Készen van már a helyetek".

E. A: És kiut kezdtek az ajtóban?

Kiinn kezdtek énekülni az ajtóknál ezt a "Szállástkérdő szent eszlád"
és amikor az esőt elnéhükük és akkor közbe beérünk, mikor má
kann voltak, akkor kezdtek, hogy "Késsen van már a helyetek?"

E.A.: Utánna melyiket énekeltek?

: Hát utánna melliket voltak, ami hát sorba gyűtt, - én nem tudom
mellik volt utánna éneklésre eddiganyám maga nem jobban tudja?

- Vágás -

: ... Késsen van már a helyetek.

E.A.: No de azt ami tovább van.

: Nincsen ebbe tovább, ez két versszak!

- Vágás -

Előző nő énekel: Szent eszládjárás

3.) : **Mária im szent néredhez hódolunk...** (Dallam, szöveg, kottam.)

4.) : **A kis Jézus anyjával ma...** (Dallam, szöveg, kottam.)

- Vágás -

Értégyoló Hártonné, sz. 1920 jan. 10. Táska

E.A.: Hát tessék mondani azt az imát!

Én lefekszem kis ágyamba
Minden esti koporsómba
Három alyfal fejem felett
Egyik megözi engem
Másik a szememet bezárja
Harmadik a hü...

/ Hiányos, nem hallatszik
a felvétel! /

Nő énekel:

5.) **Iszenem te megvizsgátlál és jól ismeresz engemet** (Dallam, szöveg, kottam.)

E. Á.: És ezt honnan írták ki ezt, honnan tanulták?

Előző: Ezket én még lehetem, mikor 6. osztályos voltam, azkán a Vörös mestérót volt akkor, aki engem kintott és akkor az szoltk ezt énekünne és akkor én abbnú a nagy könyvbű lehetem. Régen rótt má.

E. Á.: És a maga könykorába is ezt énekeltek?

: Hoggane. Igen, igen.

E. Á.: Most ezt könyvbű írták ki, nagy füzetbű írták ki, nem tudják?
: Egy nagy könyvbű, -miatka most is lehetném, még ettű nagyobb sokkal és akkor abba róttak ezek mind beírta és abba írtam én ezt ki,

-Vágás-

Vágástól kezdődik

E. Á.: : Ezt hogy lehullott a ...
-Vágás-

Ffi énekel: 6.)

... Édes tejé

(Dallam, szöveg, kottam.)

Keserű a más kenyere
Kesenű is sarnyű is
Néha, néha

Édesanyám rózsafája
Engem nyíltott utoljára
Bár engem se nyíltott volna
Maradtam volna kiabók

-Vágás-

... kaján's. dallamait fogom énekelni.

Gal - Nagy Gáspáré

7.) **A pünkösdnek jéles napja...** (Dallam, szöveg, kottam.)

Gal-Nagy
G. né:

Fácántus, fácántus - Vágás -

Tulipánt hiúntetek az Isten fiáinak. - Mer kisgyermek vagyok,
maggot nem szólhatok.

A piunkösdi sóza kihajlott az útra.

Erdőbe, mezőbe mikcsen felkedője

Szédd fel sívem Erzsike

Tűzd a koszorúdat.

Ekkora kendőre liggen!

Ekkora kendőre liggen!

Ekkora kendőre liggen!

- Már minélkünnél kell menni
A szent lélekét dicséltetni.(A 7. sorozat. "A piunkösdiék jéles
magja" c. ének befejező része)

Dicséltessék!

- Vágás -

Gal-Nagy G. né: És kezdtek mondani az éneket.

8.) Fázik a his Jézus kemény hidegben... (Dallam, szöveg, kottam.)

: Persze főleg a rokonságot, ahol már szórta őket a fönst. De én ene
már nem emlékszem, itt van Balu Józsefné, kérem énekelje be:

Balu Józsefné:

9.) Újzestendő, vigasztaló... (Dallam, szöveg, kotta m.)

Boldog újzestet kívánunk az egész házi családunk!

Dicséltessék!

- Vágás -

Gal-Nagy
G. né:... énekelni nemcsak a kibúrában, hanem a közelben lévő
Csomai község határázékán lévő ... kútánál, ahova időnként

E/8.

e szoktak menni mikor annál a bucsija volt. Kőműz minték, a seten keresztül énekeltek a következőképpen.

10.) **Mánia diésérui hűsék jöjjetek...** (Dallam, szöveg, kottam.)

- Vágás -

Gál - Nagy G. né: A Mánia - éneket szokták akkor is mondani, amikor minden évke egy családval az ^{új} imádságot tartották, ami abból állott, hogy egy bizonyos napon a ház asszonya meglátta a szomszédokat, ismerősöket, azok helyet foglalták a ládán a szomszédokéknál, az ágyakon is a ház asszonya megterített, a fehér hímeseit kiterített az ablak előtt kiterítve imádkozott az ablak előtt az előtte felállított székekhez. Előimádságot a ház asszonya mondta és kőműz a többiek, miközben elmondták az egész rózsát - hűsék. Közébe mikor a ház asszonya feket, akkor mindig lett kisebb lány terült egymás után az ablak elői kiterítést adta emiatt a pent órákat, amit ő imádkoznak neveztek. Elyenkor fe- hűs kőműzben jelentek meg, a szedégek és férfiak, nők kőműzben énekeltek és mondták a rózsafüzért. Akkor még pentét rózsá- ring is rőt az ablakon is előkerült a nagy csatornák, imakönyv.

- Vágás -

Gál - Nagy G. né: Kis iskolás lányok az iskola udvaron gyakran játszottak kőműz - játékokat és egy kedves játékuk rőt, amikor játszották ezt az Ispilangi rózsát. Az pedig úgy rőt, hogy körbefogózkodtak láncszénien. A kezüket leudították fel és vissza és közbe énekeltek, hogy:

Gyermekjáték. Ispilangi rózsát

11.) **Ispilang, ispilang** (Dallam, szöveg, kottam.)

Ispilangi rózsát

Az ismétlésnél fölben is énekelnek

- Vágás -

.... Józsefnek 66 éves, Ladon lakik.

E.Á.: Tessék nekünk elmondani ezt a

.... József (12.) **Rongyász legény utca utcát kiabál...** (Dallam, szöveg, kottam.)

E.Á.: S hol tanulta ezt a dalt?

: Édesapától.

E.Á.: És hol, melyik községben, ugyan ott, ahol született?

: Hegyhátszentkúropon.

E.Á.: Hegyhátszentkúropon

- Vágtát -

Nó : Idősebbeknél - nálunk volt egy Bolla Géza nevű iskola igazgató, ameg
szóval kántortanítója is volt a templomunknál, a kántorizált és ő maga
is volt igen-igen sok egyházi énekes, igen sokat.

E.Á.: Egyházi dallamra, de ő szerzte a szöveget

Igen, ő, - a szöveget ő szerkesztette.

Halottas ének. - Koporsós misékben sokan énekelni. -

13.) **Világ küssze fia, jár a temetőbe...** (Dallam, szöveg, kottam.)

- Vágtát -

: Énekeltek igen.

E.Á.: Vele együtt?

: Vele együtt.

E.Á.: Miko ma megbúvik föle.

Igen, föle.

- Vágtát -

Halottas ének

14.) **Arva gyermek jár ki a temetőbe...** (Dallam, szöveg, kottam.)
(Hidvégvári éneki)

E.Á.: Ezt milyen alkalomra írt?

: Mindenszentek estéje, mindenszentek, igen, a halottak...

Akkor este mielőtt kimenünk a temetőbe ezzel fejezte be a liturgiát

de mit gondol, - mindenki ért, mit.. -

- Vágás -

Bölcsőskézés:

Vitnyéd (Győr-Sopron m.)

: Karácsonkor meg járnak, - bölcső van, ott a bölcső, benne a kis Jézus, azkín énekelnek, Akkor is kérdezik, hogy nékemattson nékemattson szabad-e bölcsőskézni, azkín akkor elkezdi:

Nő énekel 15.) **Betlehem kis faluskába...** (Dallam, szöveg, kottam.)

Nő énekel 16.) **Betlehem várasta rangos istállóba...** (Dallam, szöveg, kottam.)

17.) **Menjünk mi is Betlehembe...** (Dallam, szöveg, kottam.)

: Kelésések ne legyenek az új estendőkben!

- Vágás -

E.Á.: a vége felé van, az hogy van?

Előző nő: Mikor kemlik meg, mikor az auggatok felállnak, akkor mindenki külön kemli meg a bölcsőt, kérdezik mindig, azkín ezt énekelik. Megismétli a 17. sorozatú dalt.

- Vágás -

Előző nő: Akkor olyan egyik kislány, osztán úgy megíti a háziúnt, hogy kelésések ne legyenek az új estendőkben.

E.Á.: És ezt mikor szokták csinálni?

...: Karácson este.

E.Á.: Karácsony este. És betlehemet, nem szoktak csinálni betlehemet?

...: Aranyon, szoktak csinálni, volt betlehem.

E.Á.: Az egy másik játék volt?

: Nem, az is e volt, de úgye most mikor má betlehem, nem tudom hozni tőle.

E.Á.: És most a jázott hozták.

...: A jázott hozták el, igen és akkor van Szent József baltal, még a Szűz Mária, a külön.

E. A.: És pásztorok?

... Pásztorok is voltak, de most nem lehet má' összekedni.

E. A.: Mi volt ezekben az öltözékük?

... Azokban az öltözékekben ilyen kifordított béklyóképes suta is ilyen kicsma a fejükbe. Hög' söt kampós bot, mint Sant Józsefnek.

E. A.: Nem söt rajta esőgő, laluc?

: Azow nem.

E. A.: Azow nem söt. - Hangszert nem szoktak szünni? Hangszert?
 ... Hangszert? Nem, Nem. Karácsony este mindenek elő' szü, hogy harmonia -
 károl a kányok, míg a legények régigjárdják a falut egész éfélig,
 míg csak az éféli mi se minden, régig elveleli karácsonyi écskekkel
 a falut. Igen. -

-Vágás-

Lucázás

Vitányd?

x y idős nő (előző nő)

... Hát még maig is el a lucázás nálunk.

E. A.: De hogyan?

... : Hát még kis gyermek is ma kisfiúk, - csak fiúk csinálják -, kisfiúk is
 jönnek, a hömök alatt van egy csomó csutak szalma, aztán akkor be-
 jönnek lucázni. Elkezdik:

Luca, Luca kitty-kotty

Öreg asszony kitty-lotty,

Tiktyaik, lüdgyaik

Föl fojóak legyenek

Aunyi esibéik legyen

Mint az ég a csillag

Aunyi malaccok legyen

Hogy a szalmát se fuggyák.

Malaccok ...

E. A.: Réten a fűszál. - Nem monogák?

... Nem

... Akkor:

Aunyi zsirgók legyen

Mint a kútba a víz

Olyan vastag szalondíjok legyen,
 Mint a mesterszondájok.
 Luca, Luca kity-koty

... Mégis csak monják:

Luca, Luca kity-koty
 Öregasszony kity-loty.

... Hát azkín akkor kapnak ajándékot, pénzt, vagy annak nekik valóban egy darab szalondíjat, akkor emiatt a gyerek. Este még a legények, ezek úgy istefelé jönnek még idejében, sötételés előtt. A legények még akkor régriguskullák a falat, végig sörögnek...

E.Á.: Ugyanazt a söveget mondják a nagobbak is?

... Azok is ezt monják.

E.Á.: És a szalondíjat már viszik a hókuk alatt?

... A szalondíjat még azért viszik a hókuk alatt is abba minőség a házunkba mint a tyúk, még a hókuk alá, hogy valóba jól tojjanak.

E.Á.: És mi a hiedelem erről? Mit hisznek róla?

... : Monják babonáságot.

E.Á.: De mit? Mit?

: Hát hogyha Luca szalondíjat hoznak, hát akkor valóban jobb tojnak, lesznek a tyúk, még a hókuk. Azkín még ha Luca napján azért is igen nagyra van, ha először fehér meg, aszondíjok még be a házba, úgy. A szongák, elbiti a szerencsét. Ha nem félnek, lehetőleg tartózkodik az ember nehogy először menjen a szomniggyákhó. Így van.

— Valgás —

Balázs - járás

: Akkor még mennek a gyerek. Csinálnak egy ilyen hosszú fahasdot, azkín még ilyen sarkantyút csinálnak a sörös még tetejébe drótnak, azkín felkötik a csizmájukra. Azkín akkor keményen

Szabad-e Balázs-járni?

: Hát mondják neki: Szabad, szabad. Hát azóta ekezdik;

Balázs napi köszöntő;

18.) **Emlékezzél házigazda**
Ha van Balázs napja

(Dallam, szöveg, kottam.)

: Ha nem adnak szalonut, levágnak a gerendát!
Akkor belevágnak a gerendába, orkán akkor kapnak szalonut, fűzős
kolbászt.

E.A.: De ezt emlékező mondják, itt túncolui nem szokták?

: Nem, emlékező.

- Végén. -

Előző nő: Amikor elfojik a tyúk.

E.A.: A tyúk elfojik?

: A tyúk mikor elfojik, kiáll a tyúkház ajtóba azt elkezd.

Hogy aralagam meg nem reped,
Csudálkozom, csudálkozom, csudálkozom.

- Végén

Nő emléke:

19.) **Ia, Ia, Ia, ...**

(Dallam, kottam.)

/ Szöveg nélkül /

E.A.: Igen, ezen...

: Igen, meg a verbungra, az meg...

E.A.: Az melyik volt?

: Amire csizmahárt csapnak, hogy:

20.) **Ia, Ia, Ia, ...**

(Dallam, kottam.)

/ Szöveg nélkül /

- Végén -

Nő: Aj is rajt legyen?

E. Á: Mindent, amit itt elmondott, - a gyermektemetést.

: A fővárosi temetőre, ahogy a kapu bemegyünk, jobb kéz felől vannak a kisgyerekek, vagyis a fiatalok sírjai. Hogy miért, én azt nem tudom, talán tiszta valamikor arra gondoltak, hogy egyformán legyenek a sírok rendezve. A bal kéz felől a nagyok vannak, talán olyan 8-10 éves korig addig a kicsinyek egyformán, azután a föbbieket, az idősebbeket a nagyok soraiba vannak temetve.

E. Á: Milyen irányba?

: Ezek a halottak is éppen úgy mint a nagyok, K-Ny-nak felelnek a sírok, a láb K-felől és a fej Ny-ir.

E. Á: Mi történt a kereszteletlenekkel?

: Az olyan kis gyerekekkel, akik mongnak, hogy idő előtt születtek, vagy nem voltak keresztelve, nem értek még úgy mongnak bízhatóságot se, azokat csak oda nem tették a temető kerítés mellé is azokat is akik úgy maguk tették sejt az életüknek, hogy öngyilkosok, vagy perencsétel-nek, vagy mit tudom hogyan, azokat is oda a kerítés mellé temették, a sírház mögé. Mer itt volt egy, aki felakasztotta magát, hát aj is ott volt.

E. Á: Van az a nép cifra kerdő, az az...

Nő: Valamikor régen még amikor az édesanyám kis menyecske volt, amikor a menyasszony-méket kerítették és a menyecske fejét bekötötték, a menyecske-húsnak, utána az új menyecske mindenkit megmosdatott, mint vele a fővénnyel és egy kerdővel, - egy szépen kivárt kerdővel - megtörölte őket. Persze pénzért. A vőlegény ritte a házját és abba rakta az ajándékot. Hogy mennyit, az mindenkitől, magán függött, de mindenki iparkodott, hogy nekem legyen érge, hogy kimaradjon a mosdatásban.

E. Á: Azzal a kerdővel először kit törölte meg nem magát a menyasszony?

: Azt nem tudom, azt nem tudom, hogy először csak...
Hát azok voltak ott lenni a menyasszonyok és azokon kezdte a mosdatást, akik fiatalok, mondjuk menyasszonyok, menyasszonyok, akik ott voltak, hogy sokanok, vagy jó barátok, pajhosok, azokkal. - És mindenkit sorban végig mosdatott.

E. Á: Hm ezzel a nép kerdővel.

: Ezzel a kerdővel, még megtörölte. A vőlegények a kerítésen volt egy csőrös kerdő, abba a vőlegények is mosdatották őket.

E.Á: ... amit kezte, hogy hogyan kezdtek, nem porcsánál legyen
hogyan mondta az elejét?

: Térdre le ne essen.

: Bemutak képen akkor aztán megkérdezték, hogy a lányok
valint aztán kap, - még a gazda, hogy na, hogyan is - hogy.
Beteg ne legyen, porcsánál ne legyen, a kórded kalácsa le ne essen,
a szemed köze ki ne essen, ne legyen kik-vakaságba, akkor a szemét
aharzik meg... a fejed ne fájjon!

E.Á: Igen jó...

: Hm. Köröm-méreg az ujjadon ne legyen, a kéz ne fájjon,
aztán...

E.Á: És miért kívánják ilyen jókat ilyen december végén?

: Hát egy kis áldomást kaptak, aztán kétsz, emmi vót az egész.
A lányomnak a lányát meg legelőször arra a korpásnak a végére
..... egy szallagot kötöttek.

E.Á: Színes szallagot?

: Színeset. Vót olyan gyerek, akinek má egy egész bódra vót
az izéjen

Küszy J.: Strazi néni, a Szt. Iván-napi szedéseken emlékezik-e a tűz.....

: Emlékszem.

E.Á: Itt is szokás vót?

: Az izének meg is ittem, - a Hermeznek.

E.Á: Hát nekünk is mondja el, nekünk a Hermeznek.

Küszy J.: Hogyan vót Szt. Iván?

: Hogy vót, úgy hogy én magam is akartam csinálni, csináltem is
egy husángyárgást, de azóta a nagypapa, hogy ez csak a gyerekeknek
való.

E.Á: Hát...

: No vójon, no vójon, ... mer, itt is ugye a Szt. Iván nap előtt
való napokban, - maj leírom én magának, azt elküldöm.

E.Á: Jó hát leírja is akkor mi vót?

: A Szt. Iván előtt való napokban má a gyerekek mind készítettek a
husángyárgást.

E.Á: Husángyárgást?

: Így mondják, husángyárgás. Ilyen hajlás husángra ráhúszkódotz
száraz meggy, cseresznyefa-bőröket, azt a héjat, ami jó ég.
Ezt most vót ahinck vót kendere, azt is rakunk közebe,
- rozsdogást.

E. Á: Hogy jó éggjen?

: Hogy jó éggjen, - aztán kőmészatoroz szalmával, - Azek vót né, - érdekes vót. Ott a dombtetőn.

E. Á: Nem ilyen bába formába állították fel, ilyen baba-formába, ilyen bábaformába?

: Mit? Azt a huszgyárgyát? Semmibe, hanem... mivel mentessám meg magának azt a huszgyárgyát, ahogy meggyújtották aztán így, azt awa szaladt.

E. Á: Es égve is csóváltak?

: Égve, égve

E. Á: Csóváltak?

: Akkor még voltak azok, akik keréket tekertek be szalmával, azt akkor meggyújtották, aztán neki csináltak egy gyaloguton, azt akkor bezaladt egészen

E. Á: Az égő kerék.

: Az bezaladt egészen.

E. Á: A házikó csináltak kiint?

: Itt velünk szemben, a dombtetőn, a legelő dombtetőn.

Krisz J: Es valami verset nem mondtak?

E. Á: Szöveget, vagy verset.

: Á?

Huszi huszgyárgyár

Szt János vár vár

Hát ezt szokták kiabálni

E. Á: Huszi-huszi...

: Huszi-huszgyárgyár

: Huszgyárgyának hittük azt a csomagot... De mikor olyan 8-10 gyerek egy csomót egymás után mentek, olyan érdekes vót.

E. Á: Es mikor csináltak, hány órákor?

: Alkonyatkor, mikor kezdett bealkonyodni, aztán ez tartott egy hétig. Szt János dől valójában nap is néha napokban. En is csináltam egy huszgyárgyát, mer nekünk még ott a hegyen, mer a papának, az öreg papának a hegye ott vót pontosan az erdő mellett, aztán sok fa vót, aztán vót két kővel körülrakva, aztán itthon mindig voltak olyan farönkök, amiről lehetett leereszteni kéjat, aztán erre nem meski voltak gyerekek, én nem vótam jó, a gyerekekkel komáztam, emeltem felük keresztfeleket, vagy hádárfeleket szedni, meg huszgyárgyát is csináltam, de hát aztán a nagyga-

papa azbñ azt mondta, -kisvályom: "ez azt mondja, nem neked való, ez csak a gyermekek való. Akkor emondta, hogy ez annak az emlékére van, hogy a Szt - Iváni várba volt egy nagyon szép lány, akinek meghalt az anyja, azbñ mustohája lett. Azbñ a mustohájának is volt egy lánya, de hát az nemhogy nem volt szép, hanem nagyon is csúnya volt. Akkor akik a várba megfordultak fiatalok, hát az mindenki csak ezt az ábrát akarta szegélyt. A mustoha meg hát nagyon megharagudott. Mikor az ura emíent onnan hazai, becsukta a várkaput, hogy senki be se is tudjon menni. Ezek meg hát nem tudták mást, hanem ilyen túzvályom jeleztek, hogy ott vannak." Most azt mondja, hogy emek az emléke az, de hogy azbñ hogy hñn volt, vagy ii látta, vagy kñn hallotta, azt sose kérdezték még a papébné én se, még az se mondta.

E.A: Es mikor közösen voltak tüzet kiút a házbñ.
: Ott csak egyet megraknak, azbñ ami meggyújtott az östres a husi-
gyárogját.

K.F.: Eladó lányok, legények nem mennek ki?

: Dehogyisem azok szoktak jobban kerget betkereni.

E.A: Es mit csináltak a tűz körül?

K.F.: Es nem szoktak ott táncolni, vagy énekelni?

: Nem

E.A: Es ahigrolni a tüzet itt nem szokták?

: Azt nem! Hát ha csak én, - mondom engem nem engedtek, a gyermek meg nem kék, de hát a papa engem nem...

E.A: Szóval ama nem emlékszik, hogy ahigrothák volna?

: Ama nem emlékszem, csak ama emlékszem, hogy a papa ezt meséte, hogy én megináram a husigyárogját, - azt tudta, de hát azt mondta, hogy az nem neked való, mer ez csak a gyermekek való, mer ez azért van, hogy a szentiványi lozsgok emlékére, és akkor emeséte.

K.F.: Es volt itt valami olyan hely, amit úgy neveznek, hogy Szt. Iván domt, vagy vár?

: Itt nincs közel, hanem Göllén dul, Szent-Iván, ott van.

E.A: Onnan hallhatta.

: Hogy honnan tudta a papa? De hát ugye ez nagyon sokat tudott a papa meséni, meg csinálni.

K.F.: Gölle - Szent-Iván, - van ilyen.

: Már 93 éves volt és azben ő, úgy mondjuk, kegyelmy jól érezte magát; mert még egy bál őt hája se volt, még minden foga megvolt, amikor meghalt. Úgy mint némellik öreg, hogy báln olyan kézsártos, vagy olyan hogyan monogam meg. Ő nagyon jó öreg ^{ember} volt. Amikor a kúleunk emelkedik innen hazu, akkor nemcsak miüket kizték rája, hanem erre még köntü a kompjéd gperckeket is; "Hát Suci bityém, vigyázzon ám ké szjnk".

- Vágas -

1972. július 11. Boronyá.

Nő : Németül imádkozik.

E.A : Nagyjából tessék elmesélni !

: Amikor én este elpihenek

És akkor hizenység angyal mellett áll

Kettő áll hátul, kettő a lábambhoz,

Mindenkora kettő, azaz hizenység felé lesz orotz

Az örökké ^{el} paradisomban

Ha egy hálál élér, akkor ibredjen fél a jó Isten

Ez nem volt papi ima.

E.A : Ezt templomban nem szokták imádkozni?

Nem, nem. Ott a Miatyáukat németül és magyarul.

- Vágas -

Vége az A - oldalnak !

Az A-oldalon lévő ima folytatása.

- Vágás -

Nő : ... lehetünk. 6 éves, 7 éves.

E.Á : És akkor milyen alkalomkor szokták ezt csinálni?
Ilyen hiszhagyókor és karácsonykor. Vót ez.

E.Á : És akkor énekeltek és táncoltak?
Énekeltek, táncoltak.

E.Á : Németül is magyarnál is?
Németül is magyarul is. Ugy jöttek...

E.Á : És mit, nem teszik tudni emondani valamit, hogy mit?
Németül? Hát arra ma nem
Németül teszik.

- Vágás -

Kotyula's

1970. Kiskörnyék
Felnöttek

21.)

Kity-koty, kity-koty

Maj hajna lesz

Maj megrerad

Maj reggel lesz

Gelegonyá kettő

Zéu ... is kettő

Kettő a ...

Harmadik a ...

Adjon az Isten kenteleinknek más dlat,

Beli egy kosos malacot

Kity-koty, kity-koty

Maj hajna lesz

Maj megrerad

Maj regge lesz

Kettek kinyitnak akkora erőse legyen, mint a doni kordó

Kity-koty, kity-koty

Maj hajna lesz

Maj megrerad

Maj regge lesz,

Kettek dísznyitnak akkora malacotja legyen, mint a [z]ajtóhálfu

(Dal, kottam.)

Többet énekelik

Kity-koty, kity-koty

Maj hajna lesz

Maj megvérad

Maj segge lesz

Kélek lánya belelépett a pocskébe,

Félfröccsent a peltékire, (Ha nekéd így jobban tetszik!)

Kity-koty, kity-koty

Maj hajna lesz,

Maj megvérad

Maj segge lesz

Kélek lánya felült a padkára

Kilátózt a piros kugogója (Ugye te is így gondoltad szemérmes Luca)

Kity-koty, kity-koty

Maj hajna lesz

Maj megvérad

Maj segge lesz

Gelegouya kettő

Az én tököm is kettő

Kettő a golója

Harmadik a tolója

Kalnya várak tarka macska, ha...

Adjon az Isten tö bort, tö buzát, kélek üdösséget

Holtunk után a mennyben örök üdösséget. Amen!

Nő: Pity-pity-pity, hüjjad, hüjjad.

Férfi: ..... Na adjátok elő tik is amitek van!

- Válasz -

Luca-Luca kity-koty, kity-koty

Galagouya három

A pálinkát három

Ha nem adnak szalonnát

Levegőm a gerendát

Ha nem adnak körtét

Elvisek a Böskeket.

Adja meg az Isten

Kenckuck anyja enikéje kepen

Mint égen a csillag, csillag

Luca-Luca kity-koty, kity-koty

Adja meg az Isten keutek ludjának
 Anyja kityján legyen, mint kék a fűből, fűből
 Luca-Luca kity-koty, kity-koty
 Adja meg az Isten keutek disznójának
 Akkora szalonája legyen, mint az ajtó, ajtó.
 Keutek tikja úgy megüjje a tojást, mint én ezt a pómát, pómát.
 Luca-Luca kity-koty
 Keutek tikje tojék,
 A máskora a szék
 Hajnalodik látom
 A pálinkát várom.

: Anya! Hozza még egy üjje!

— Vágas —

Betlehemezés

Andocs

Zsobrákú, Tinta Rozália
 Sovákú (Tudta)

: ... 850-es érig tudom, mert az édesapám kerint, - az ő emondásait
 miük is megtanultuk.

E.A: Igen.

: Aztán azt mondja, hogy négyen voltak: első pásztor, második pásztor és
 egy öreg apus. Ezek voltak a pásztorok, akik jellek meg a betlehemi já-
 szol mellett, is egy angyal. Az fehér ingbe, hosszú ruhába volt és fogták
 ezt a kis alkotmányt, ezt a kis betlehemelek, templok alakú...

E.A: Mi volt abban a betlehemi templom alakú?

: Abban volt a kis születő Jézuska, meg egy pásztor Józsefet ábrázolta és
 egy szép kis másik pásztor, - az volt a Mária is aki jött ott benne, - kicsi
 baba -, aki Jézuskát alkotja.

E.A: Állatok nem voltak benne, állatok?

: De volt, - két kis gajjú baromka, meg van benne, a kis földű mellett ők
 lehettek, hogy ne féljen a Jézuska.

E.A: És mit mondtak ezek a pásztorok?

Zs. né : Ezek a pásztorok, mikor éppen bement, akkor mondta, hogy :

Dicsérjük a Jézust, ki jártokba fekszik,
Im látom bázton...

Most elölettem.

E. Á : Na nem baj, csak mondja el még egyszer!

: Azt mondja az első:

(Dallam, szöveg, kottam.)

22.)

Békesség legyen e házban
Örvendjünk a hírvondásban
Született ....

E. Á : Született nekünk Jézus?
Igen, Született

Békesség legyen e házban
Örvendjünk e hírvondásban
Mint kötetje fiamnak
Mondd keltes e világnak

Jertek be pásztorok, nagy örömet hirdettek nektek, mert megváltóink
Betelekembe született. Akkor bejön a másik pásztor.
Dicsérik a Jézust, ki jártokba fekszik.

Látom bázton hajtod a kulacsodat
De miért nem szívtál meg engem ifjú báztondat
Ebből veszem észre aluokságodat
Hozzám való rossz pajzosságodat

Azt mondja:

Ne vegy rossz pajzosságodnak
Hibj jó báztonduak
Gyere mellem te is hajtod föl kulacsinkat

Azt mondja:

Hát arról az öregapánknál nem tudta mit mondani? Ehatták az öreg
pásztor. Ammeg így csinál: megrepi az ajtót /kopogtat/.
Hallod, hallod most zörgeti az ajtót, tette hozzá penékes szakállat
nátka kotyogtatja üres csobolyóját. Gyere te te nek dadd, hite odakinn
megfagyó. Akkor bejött az öreg - asszonya:

Husos, kolbásos jó estét házi gazdának
A jó fonyó, szró lányának

Hát így kellett az én juhaimra, nyájaimra gondot viselni? Majd

hátsókba farkostotommal . . . . . és hat ujjszi szalonnát készítok.
Két fiatal nyugat - aszongya -

Hallottuk atyánk súlyos parakodát
De nem kívánjuk többé zúgolódásodat
Hanem újra melléd, hajtsd fel a kulacsodat
Te is igyál, köstöld meg jó tonunkat.

Aszongya - "ej fiaim ezt a kecskeméti hegyeken, völgyeken vedtéltek,
vettéltek össze - aszongya -

Az aungal ekkor szól: Glória!

Hallod rajtás, aungal szól! Ő az ölbe kokasok kukorékolnak. Azkén
megem, mondja az aungal: Glória! Aszongya - "hallod Apus aungal
szól!" Dehogynis - a székelyek sátorai, a sél aungal világa."

Nem merem...

E. A: Nem baj, csak tessék mondani! Perse.

Azkén harmadszor mondja az aungal. Glória in exercis deo.

(Dal, szöveg, kottam.)

23.) **Pásztorok hol szegtek**

Talán mind alvástok

Pásztorok, pásztorok

Naqy se'nyesség kömültemen lássátok.

Aszongya - menjünk Betlehembe, én már vízem is mellye az ajándékot.
Aszongya - mit viszel, - a másik pásztor azt mondja: én viszek a Jézuská-
nak egy kis borsukát. Azt mondja másik: Én meg viszek a kis Jézus -
kának mirhacskát. Aszongya az öreg - én meg 100 estendeig szolgáltam
Böhembe egy sél borsudnál. Az adott egy kassag garast, azt is a kis
Jézuskának adom. Vegyen rajt szabat, ha szabat nem, kocskort.
Jó lesz neki erre a hideg télre. Na most azkén mentek. Odaké-
szik a betlehem szájához az ajándékot olyan látszatra, mintha oda -
tették volna, két uge nem volt náluk csak...
Na is akkor - álmosak. Azt mondja, - hogy én lefküdnék az apus,
mer álmosak szegünk.

Az aungal mondja - Glória!

A 3 pásztor: 24) **Ki az aki mifeleltésé ily maggot kiált**

(Dal, szöveg, kottam.)

Hi kívánkba hátoruság, féltelen miatt

E nagy szövat aungaltól is a világozságtól

Látunkon nem állhatunk, földre kehellünk.

Akkor zörgős bot, egy olyan jó nagy lánc röt rajt és akkor letomultak a földre, vagy szubsan öltözve sűrűbe. Akkor kettete fel az auggal, hogy kellyetek pásztorok, nagy örömet mondok, mer megöltük Betlehembe született. Akkor azku felugráltek, nagy dobogtek

25.) **Pásztorok keljünk fel** (Dal, szöveg, kottam.)

Hamar induljunk el
Betlehembe városába
Ronggós istállóskába
Siessünk, ne későnünk
Hogy még ezen éjjel odaérhessünk,
Mi Urunknak tiszteletet tehesünk.

Hát akkor elmentek.

E.A.: Mit csináltak?

: Akkor dobogtek awal a kis láncos bottal nagy, hogy hát....

E.A.: A láncossal?

: Azku végig mondták.

26.) **Nosza tehát hagyjuk itt, hagyjuk itt** (Dal, szöveg, kottam)

Tanyáját és csordáját
Muzsikával induljunk, induljunk
A kis Jézust köszöntsük, szeressük

Akkor a pásztoroknak!

Fujj dudádat

Mozgás. fuvgládat

En is fujom pipomat akaleluja!

Akkor az egyik gyerek telefujt egy n'p'z!

E.A.: Vót náluk valamilyen hangszer, valami n'p, vagy...?

: Ojan kis n'p meg azku csengő, ojan kis crikon lógó csengő,
azku kis acél hanggal olyan n'pen pót, azku azku székük,
mikor mentek meg q'ntek, de bent a székben azt nem székük...
Csengő.

E.Á.: Fanylya vót náluk? Vagy valami hangszer?

... Az igen, az...

E.Á.: Azon játszottak is? Játszottak ezen a fanylyán?

... Hát e kicsit emek az eluckuk a hangján, ugye.

E.Á.: És talucótak közben, mikor úgy dobogtak?

... Úgy közbe topitak, de nem úgy egy más...

... csak úgy awal a bottal... tra-tra-tra, -és akkor mentek...

E.Á.: Az öltözékük mi vót? Mibe voltak öltözve?

... Öltözködel... A régi kunda... mindamijent sokkik a régiek ugye, aztán meg olyan... szűkek netezték, ... szűr...

E.Á.: Igen? Cifraszűr?

... Aztán... fehér füstöt vót, hát a régi papákri, ami rajuk maradt.

E.Á.: Ki vót fordító? Nem?

... Ki vót fordító, meg aztán olyan, az a szörös, kecsmás papka, aztán kérem az beszaján vót, ki vót fordítóval.

E.Á.: Igen. És mi vót még?

... Meg vót bajusz ennyára kenderbű, aztán kért az öreg aposnak meg a szakállá.

E.Á.: Szakállá?

... Aztán ilyen kenderbű kért a mellire, aztán... aztán szalakovgy mondta...

E.Á.: Ezt mikor sokkik csinálni? Melyik időben csinálták?

... Ezt... Karacsony előtti hetekben, december elején ugye... keztek, mikor má közelgett a Karacsony... aztán akkor, Karacsony este bevégeződött, mer...

E.Á.: Hány éves gyerekek csinálták?

... Hány éves? ... Hát az auggal... az a vékonyabb hangú - kisebb vót, baldn 14-15 éves, a nagyobb fiúk meg vótak 15-16, 15-16. Ilyen...

E.Á.: Igen.

... Iskolába kimaradt, ... mer akkor hat osztály vót ugye,

és azkén utóbb mikor már a betlehemi gyermek nem nagyon,
akkor még az andocsi kőszik is ríttek ezt egy pár rokonko...
Nagypapája, meg az én apám, meg ezek. Mienk volt a kis betlehem,
azkén méggen, öten ezt a szerepet...

E.A.: Rokonok egymás között.

...: Elmontuk.

E.A.: Felvöltök is? Mint felvöltöttek is?

...: Felvöltöttek, igen. Elmontuk ezt emlékek.

E.A.: Mikor szoktak énekelni?

A szállást kereső szent családunk a kilencedet, december 15 -
december 21-en este záródik be és aszállt az idő alatt
szokjuk ezt az éneket énekelni, hogy:

27.)

Szállást keres a Szt család

(Dal, szöveg, kottam.)

De senki nincs, ki helyet ad
Nincsen, aki befogadja
Őt kiégnek, földnek utra
Az idő már későre jár
A madár is fészekre száll
Csak a szent szűz jár hiába
Betlehemnek városába
Legalább ^{jö} hitemberek
Fogadjátok a kisedet
Házatokra boldogság száll
Ha bekér az égi király.

Tovább nem tudom.

28.)

Szeretettel járjuk a szent család útját

(Dal, szöveg, kottam.)

Hogy megvigasztaljon kegyelmes szűz anyánk
Szent családdal jötkünk a megbékent hiába
Hogy áldásait kérjük minden lakójára

-Vágná -

... hogy háznál végeztük és minden háznál elmondtuk a betető és másnap a másik háznál az elbucuzó imát.

E. A.: Az melyik rőt?

: Ez rőt a szent család járás.

Mikor együtt a néni azban háznál jártak, - de most már templomban van, - nem fogadják a házaknál, - akkor azt mondtuk, elhozzuk hozzátok a Szűz Anya szent képét, vele mellette áldott gyermekét az úr Jézust. Remélem, hogy hívesen adtok neki szállást erre a szent napra. Ez a rövid rőt. Akkor rőt ám hozzá egy imádság.

- Vágás -

Hogy mit érezett át a Szűz Anya, mikor a betlehemi utcaikon házon-házon kereste a szállást és senki nem szánta meg, már csak azért sem, hogy látnák a közelendő állapotát a születéshez és egy ilyen ^{éjszaka} éjszaka éjszaka az rőt, hogy egy korábban rőt Betlehemben egy ezek lánya, aztán az mondta Józsefnek, hogy menjétek a város végére van egy szakadozott iskola és ott talán vannak ... .. kaptok egy kis szállást.

E. A.: ... ..

: Hát a nagy hűt, ez két hét, de mint a keresztő való kilencedet elkezdjük, hogy kiküldjön a kilenc kereszt-út járása. Már hamvaszó szerdán és hamvaszó szerdától peleték egy. akkor vízgyűlésnap és nagypeleteken kikérek a kilenc keresztút.

E. A.: És ilyenkor mit csinálnak Rózi Néniem?

: Akkor egyik keresztúti szenvedés képétől a másikig megy a pap és mondja, hogy ez a hely jelenti időzítőnknek Pilátus házában elítélt az első. Akkor következik Jézust halálra ítélik, Jézus har- madzor a keresztet a vállán viszi, viszi. Aztán elesik, első elesés, azután Veronika, halálközösök, ki kendőjét nyújtja Jézusnak. Aztán ^{Jézus} anyjával halálközösök. Másodszor esik el a kereszt lábja alatt. Simon segíti viselni Jézus keresztjét, de csak kényszerből. A harmadik elesés, amikor Jézus harmadzor esik el a kereszttel, akkor a jeruzsálemi asszonyok vízözönzése, a kikérek azt

E/8.

- B - oldal -

mondotta, hogy: "Ne nyugatok, Missz magatokon és fiaitokon nyugatok".
 Mer azt úgy értjük, hogy a következő világ szerint. Azután Jézus
 a Kálvárián ért a kereszttel és leszedték róla a ruháit és meri-
 telemtől állott, a keresztre ráfektették és a tizedik állomás a keresztre-
 ferítés. Akkor azután lát, hogy a keresztfán függött, akkor a ke-
 resztfán meghalt, akkor fektették a kőszirt, azután mikor levették a
 keresztől Czirheei Simon és Nikodémus, ez a 14. statio. Sírba-
 tették. Ezt a kilenc keresztút nézzük el hűsöt előtt, mielőtt a
 felkémadás meg nincs.

E. A': És közben mit emlékeztet is remédkorhat?

Azt emlékeztet, hogy:

29.) **A'II a kesenes anya keresztjével szűkora** (Dallam, szöveg, kotta)

Midőn függött szent fia
 Szűz Anyám kérek csengre
 Hathatósan résd mirembé
 Szent fiadaak sebeit.

A régi ének, - most nem ezt mondom - az lát, hogy:

30.) **Jézus szenvedéséről** (Dallam, szöveg, kotta)

Bűnösök emlékezzünk
 Fájdalmas szent anyjával
 Halálról keseregjünk
 Szánakodva és zokogva
 Fohászkodva szent keresztűz menjünk.

Kettő van ilyen fájdalmas ének.

Heg közbe:

Keresztények nyugatok

E. A': No.

Es a végén, mikor a keresztút elműlik, akkor:

31.) **A keresztjához megyek** (Dallam, szöveg, kottam.)

Hert máshol nem lehetek
 Nyugodalmat lelkenek

Ott laklok ő Szűzanya
Fájdalom közt b'gadózz
Tör keze át lelkedet.

Hulldogál a gyöngypárlé
Mária könnye szakad k'nat'ban

E. A: Csak tessék mondani!

A keresztén függ sala
Vérben, gyászban.

: Ez egy másik ének

E. A: Ez egy másik

32.) **Hessze földről kegyhelyedről kik idejöttünk** (Dal, szöveg, kottam.)

Szűz Mária ottárodul n'ra esdeklünk
Ő segítő Szűz Anya boldog anyony Mária
Itt az idő j'it az ón k'uzásunkra

Ez csak az, mikor eljöttünk a mi, bekörméskor

—Vágás—

/Törváj, 1971/

Kottán József né házában aszonyok fosztóban beszélgettek

Luca, Luca kity-koty
Luca fekszik a'gában
Őrő angyalával
Gyere rajts, menjünk el
Mennyországot nyerjünk el
Ha mi azt elnyerjük
Boldog lesz az életünk

A fizetségünk meg az vót, hogy k'eztük egy kosár diót, azban
büntetéskü főszekettük azért, amiért megkaptuk.

—Vágás—

: Mikor vége lett a Lucázásnak, a házasszony felfogta azt a darab fát, amit mi kerítettünk, kivitte a tyukokhoz, megkerkelt a tyukokat vele, hogy jó tojók legyenek. Tojásokat, kutyájokat, így rántott a tyukokra. Kutyájokat, tojásokat, mer az vitte a szerencsét, az a lucázási fa.

E.A.: És akkor Erzsébet Némű mit tud?

: Ahol nagy lány volt a házban, ott még kipróbálni az ajtó kilincsére ráakasztották a tüköt, aztán megpróbálták kizárni a kezét. Az meghúzta a tüköt, akkor kinevették, hogy ez jár neked, mer nem mentél férhöz a farságon.

Luca napján nem szabad varrni, mer akkor nem tojnak a tyukok, bevarrogják a seggüket, Híndig le kell feküdni egy kicsit, hogy tojjanak, hogy minnél több kutyájon. Azon a napon le kellett egy kicsit feküdni, hogy kutyájának a tyukok.

A menyire lehetett a női személyt a háztól mellőzték, mer akkor a női személy elvitte a szerencsét. Híndig csak azt várják, jaj csak Luca napján férfi jöjjön a házba, akkor lesz szerencse, tojnak is ám a tyukok egész éjszaka. Hát addig nem hagyják neki tüköt, míg le nem üt a lóca melire, mer akkor ha leüt, akkor biztos, hogy volt szerencse, de ha állva maradt az ajtóban, akkor azért ment el, hogy kizárkodjon.

Tejet (szedten?), addig szühozzám néjő napján nem gyűlt le senki, míg az ember le nem szegelőzött.

E.A.: Saját férje?

: Nem, - hát aki hozta a tejet. - Egy idős tejet bűri. De az híndig kapott fé duci melinkát, nagy edeset, - ki mit szeretett.

Vagy Karisóny reggel össesöpörte bent a szemétre, aztán kivitte az utcára, s akkor ráát arra(j)a szemétre, addig át azon, amíg nem gyűlt arra egy férfi, hogy akkor amilyen női férfi gyűlt arra, olyan lesz az ura.

: Cédulát csináltak, írtunk rá férfineveket Lucakor....

: Nem, Karisóny éjjel.

: Lucakor, Karisónyig 13.

: Miuk míg Karisóny éjjel, - amikor hazamentünk éféli misémű, akkor szedtünk. Írtunk neveket, aztán amit álmódtunk

éjjel, amilyen mért volt az illető, - akivel álmodtunk, akkor olyan lesz a rölegelyünk. - Nevet -

Ez volt a szokás! Akivel álmodott, akkor olyan mért lett a férje.

Éfeli mise után mindig szét húztam. Azt mondta edesanyám, hogy kell ilyenkor szét húzni, mert a harmat együgyű szét akkor húzzuk fél. Mikor éfeli misénél éppen Karácsony este, akkor azt mondják, hogy jó kukorica termés lesz, ha sötét orlagos az ég.

Mikor kimenik a kocsonyát a kúnyérba és maradnak olyan csontor-lányos háznál - akkor odaadják a lányuk azt a csontot, hogy dobja ki a kúnyérba és amennyi szék a kutya a csontot, arra megy férhez.

Az én nagynehémségemig Karácsony első napján ilyen orlagóba főztünk levest, aztán mindeneget orlagó csontot kidobtunk egy kúnyérba oda a pitar melébe. Amellett legelőször vitte a kutya, az ment legelőször férhez. Én is kitétem a lánykét Karácsony reggel az ívőt vitte el legelőször, utána meg a Lénkóris Éviét.

Azán meg azt is szoktam csinálni - nem tudtam melyik napon, hogy a folyóból kellett szét vinni és abba kellett megmosakodni. Nagypénkeken kömöröpnik a házat, hogy a bolhák elmenjenek. Azán bele szoktak köpködni a szemébe és ezt mondják: fergek, tetok, bolhák bűdös bogarak odamenjtek, ahon legelőször füstöt látnak. Ugy szoktam Karácsony este csinálni, hogy volt egy kis kifaragott fa - meg az oldala ki volt faragva, az egyik felére volt írozva amzáral Teqy, a második felére Véggy, a harmadikra Mind, negyedik oldalán semmi. Azán azt megpördítettük sorba, ahányan voltak, mind sorra pördítettük, azán mikor Teqy kesett, akkor tenni kellett bele.

E. Á: Mennyit?

: Egget. Mikor Véggye esett, akkor csak egget lehetett kivenni, mikor Mindene esett, akkor mindet kivethette, de aki sorba jött, aki megpördítette azt a bizonyos milt, az kivette a mindet, a többi meg újra kezdte betenni, mindig egy-egy szemet.

Nő címkével: 33.) **○** **szent család köszöntése jöttünk** (Dallam, szöveg, kottam.)

- E. Á.: A Huga nagyművei például csinálták ezt?
 : Igen, én '29-be kerültem ide férhez, de má ez a szolás annak előtte is volt.
- E. Á.: És maga honnan került ide?
 : Én Vörösről.
- E. Á.: Vörösről? Ott is született?
 : Igen, Vörösről születtem.
- E. Á.: Szóval akkor már sokáig volt?
 Szokásba
 : És a nagyművek énekeltek már ezeket az énekeket?
 : Nagyművek énekeltek ezeket már akkor, amikor mi idekerültünk.
- E. Á.: Kivétel azokat, amit ~~már~~ maga honosított ^{itt} meg?
 : Igen, ezt később, mert ugye amikor én má idekerültem, ezt akkor kaptam meg, azután.
- E. Á.: Igen is tessék mondani, hogy miért egy ilyen kilenced napi szokás ez az este? Hogyan történt? Pl. minden este náskorra mentek? Vagy megberélték előre?
 : Igen, első este amikor összejöttünk, akkor megberéltük, hogy következő este hova megyünk és akkor má mind meg volt a kilenc este, hogy melyik házba megyünk.
- E. Á.: Mindenki elment mindenkihez.
 : Mindenki, sőt a másik házhoz megen hívták a rokondokat, úgy hogy mindig fitten, mindig fitten letünk, de az a kilenc család, akiket voltunk, azok minden este mentek.
- E. Á.: Ezek rózsafűzér-tagok voltak rendszerint?
 : Rózsafűzér-társulati tagok is, meg akik nem, azok is nagyon hívesen jöttek ugye erre a
- E. Á.: Mi volt az első, amikor bemutelték például a szent-családját a szent-családjának az első mozzanatot?
 : Hát van hozzá ima, amit már...
- E. Á.: Imával kezdtek?
 : Imával kezdtek igen, énekekkel, imával, beköszönt...
- E. Á.: Mit imádkoztak? Hogyan történt? Tessék emondani, részletesen el lehet mondani.

: Beköszöntő ének, ezzel kezdtek, úgy hogy amikor mi odaértünk a családhoz, addig nem mentünk be az ajtón, csak a házbeliék voltak, akkor ezt kezdték énekelni.

E.A.: Kiinn az előszobában?

: Kiinn az előszobában.

34.) Szállást keres a szent család (Dallam, szöveg, kottam.)

Akkor a házbeliék, akik benne voltak, azok énekeltek ezt a következő verset:

Ne híj tovább Szűz Mária

E.A.: És akkor bementek ezek?

: És akkor bementünk, vittük a szent család képet is akkor ezt az imát még ott közvetlenül az ajtónál az mondta.

Beköszöntő:

Elköttem hozzátok a szent család képet
A mi, anyánk méhének áldott gyümölcsével
Az Ur Jézussal és a Szűz Anya szent jégesét
Szent Józsefet
Áldásuk tér be e házbé
Remélem minesen adtok neki szállást.

Akkor a háziasszony ott benne mondta ezt a következőt:

Üdvözlégy Mária! Hová van az, hogy az én pramuat
anyja jön hozzád. Oh de boldog vagyok, hogy a szent családot
hajlékomba tisztelhetem és nekik szállást adhatok. Akkor bevittük
a képet, bementünk mindenki elhelyezkedett, akkor azán úgy
kezdtek az imát.

E.A.: Ima, az melyik volt?

Igy van a beköszöntő ima. Elmondjam azt is?

Igen.

Azt mondja:

Jézus, Mária, József óh szent család
 Mely alázattal letornulunk előtted
 Méltatlan voltunk teljes tudatában
 Édes mindnyajánkat kegyes oklomban helyezzük
 Jövedelmes szíved meghérlelné mind a saját
 Mind a mások bűneiért
 Óh Szt. család
 Légy a mi örökös pártfogónk
 Védj meg minket a bűntől és minden bajtól
 Hogy békességben és nyugodalomban szolgáljunk Istennél
 Szentséges Szűz és Isten anyja Mária
 Jézus Krisztus érettként, cútott serére kéünk
 És kinyörgünk hozzád jószágos anyáink
 Fogadj minket hívaid sorba és örökös szolgálókat.
 Állj mellettünk minden cslekedetünkben és szerzz kegyelmet
 Hogy gondolattal, szóval és tettel mindig úgy viselkedjünk
 Hogy sohasem bántunk meg se bűvedet,
 Se kegyes fiad hívet
 Émlékezéssel meg rógnak és ne hagyj minket halálunk óráján
 Amen!

: Óh Szt József a szent család Isten választotta hü gondviselője
 Neked jutott az a szerepe, hogy a világ megváltóját
 Jézus Krisztust karodon hordozd sívedhez hoztoltad
 És mint nevelő gyermeked arcod szerjékével tápláltad.
 Sok bűnűt és bajt szenvedtél érte és Szűz Máriaért
 De atyai nited az öröm óráiban, a bűnűt napjainban is
 Mindig megnyugodott Isten szent akaratában.
 Ó szent József kérd az Istent adja meg nekünk, hogy
 Követhessük istenes életedet, nyugodjunk meg Isten szent akaratában
 És a bajban, békességben és szükségben soha el ne felejtünk, hogy
 Akit Isten szeret, megfegyveri és hogy bűneink miatt
 Sokkal súlyosabb büntetést érdemeltünk
 Ó Szt József légy velünk halálunk óráján
 Édes Jézus, gyermeki alázattal kéünk

Hogy szeretted erejével, mely a menny legmagasabb trónjáról
 A feltámadt ismétlődően hozott, ami szívünket is tovább magadhoz
 Hogy veled a legbensőbbben egyesülhessünk.
 Engedd, hogy segítségérted legalább így segítségérted,
 Hogy semmihez se kössük lelkünket, legyünk lelkben segítség
 Szeressük a segítséget, akiknek helyzetét se nélkülözéssel és illetéktel
 megsemmisítetted.
 És azt tekintünk a legfőbb és egyetlen kincsrünk
 Ha tégedet hívunk
 Ó jóságos Jézus jöjjön el a te országod, Amen!

E.Á: És ezt ki mondta?

Ezt így dörmögöztök, meg akart mentünk, meg mindig voltak

E.Á: Azok közül valaki.
 : Azok közül, aki hát.

E.Á: Tehát már olvastátok, meg ... nem kívülről mondták.
 : Nem.

E.Á: Már olvasták
 : Hát meg akik már fölött járunk, meg régi títus ... azok má tudták
 : Igen.
 : Na mostan ez a szent család, az miből volt? Szótor volt, vagy kép
 volt? Ilyen festett kép?

E.Á: Kép.
 : Kép volt, amely ábrázolta a Jézust, a kis Jézust, a Mária-t és Józsefet.

E.Á: Nincsen ilyen esetleg valakinél, magunknál van még?
 : Szent család?

E.Á: Igen, maga a kép, a szög, amit festettek, mert nyilván kimta-
 kizáltak meg, hogy ez a szent család.

- Válasz -

E.Á: Aztán ez az ének sokott következni, meg?

Igen.

Nö. d. 35.) Szeretettel járjuk a szent család útját (Dallas, kéreg, kottam.)

- Válasz -

: Téged dicser az ég.

E.Á: Erre az egyházi dallamra szokták énekelni.

: Egyházi dallamra.

: Ezek után még mi következett? Sokféle ének még.

: Többféle ima, többféle ének, szoktuk végezni az olvasót.
E.Á : Igen.

..... Az örmendetes olvasó a 3/10-re a három
üdvözleget Mária, azt szoktuk -, azután az első tizedre:
"Kinek eljövését a világ négyezer ének óta várta", második tizedre:
"Akinek eljövését a patriarchák és az ökörség minden igazak
hón óhajtották", harmadik tizedre aki üdvösködött a menyegzőből
le szállott, negyedik tizedre, akinek születéséhez gondosan készültél,
ötödik tizedre, akinek nagy buzgalommal és szeretettel szolgálta.
Az üdvözleget Mária és a gyermekre Jézus után mondtuk be ezeket
a szövegeket tizedekre Jézus ró után meg ezek voltak a bemou-
dások, igen ..... Jézus elvégzése után szintén szoktuk
egy-egy szöveget utáni éneket énekelni, akkor azután megem más
imákat, énekeket, úgy hogy másfél, két óra, négy...

E.Á : ig tartott egy-egy
úgy van, addig tartott, úgy hogy minden este két óra hosszáig
annyit szoktunk, hogy addig imádkozunk

E.Á : Na most, volt-e ilyen valami megrendezés, ilyenkor szoktunk-e
megkínálni egymást?
: Hat meg hát nem mondom, nem szoktuk, csak ritkaságok
szoktak a halotti...

E.Á : Ilyenkor teljesen étkezés, ivás nélkül...
: Étkezés, ivás nélkül...

- Végül -

: Először, hogy abban a napban, amelyik családunk van, abban a
napban a háziasszonyok, gyermekek, időseink.

E.Á : .....

: Nem ének, ez ima

E.Á : Ezzel zárjuk le az imát...?

: Ezzel zárjuk le a kilenc napi ajtósságunkat a végén, ezzel az imával.

E.Á : Tessék elmondani!

: Hálát adunk neked teljes szent háromság minden égi kegyelméért
 Meljékkel ebben az ajtósságban atyai segítségedet nyújtottad
 Istennek szent anyja Mária, fogadd tőlünk kedvesen ezt az elvégzett
 Ezt a kilenc napi ajtósságot, amelyet a te dicsőségére és ^{imádságot} tisztelésedre
 Teljes szentháromság egy Isten felajánljuk a te dicsőségére ^{elvégeztünk}
 Bűneink bocsánatáért, lelkiünk üdvösségeért
 Felajánlom a tisztítóküster szűvedő lelkeidért
 És minden meghótt lelkéért
 Teljes szentháromság légy irgalmas, légy kegyelmes mindnyájunkra
 Most és mindenkor, de legfőképp halálunk óráján, Ámen.

Ó irgalmas, ó kegyes, ó édes Szűz Mária könyörögj értünk
 Ámen

E. A': Ez ma tehát a 9. napnak a legutolsó aktusa volt.

: Igen.

F. A': Es a mindennapi?

: A mindennapi záró ének pedig ez volt:

Nő ének 36.) **Elvégeztük immár a szent imét...** (Dal, szöveg, kottam.)

- Vágs -

..... ugye mindannyian, akkor ezt énekeltük:

37.) **Áldd meg minket Szűz Mária égi rózsaszőlő!** (Dal, szöveg, kottam.)

- Vágs -

Vége a B - oldalnak.